

یادداشت

افزایش حضور نظامی آمریکا به چه معناست؟

۵- اما روایت دیگری که کمتر درباره آن بحث شده، این است که «جابه‌جایی» به خودی خود هدف است. «جابه‌جایی» به معنی «به‌کارگیری» و جنگ نیست. هنگام افزایش هزینه‌های نظامی، دولت‌ها و ازجمله دولت آمریکا باید توجیهی برای افزایش هزینه‌ها وجود داشته باشد؛ «بالاخره باید یک زمانی به درد بخورند» و چه بهتر که در این زمانه خاص با جابه‌جایی نیروها و تجهیزات، «اظهار قدرت» به جای «اعمال قدرت» کارساز شود. بنابراین و براساس این دیدگاه جابه‌جایی نیروها و تجهیزات، «هزینه» نیست، بلکه بهره‌وری و بهره‌برداری است. اگر جابه‌جایی نیروها به معنی افزایش هزینه نباشد، بنابراین محتملا به کار هم گرفته نمی‌شوند. به بیان دیگر جابه‌جایی نیروهای آمریکایی در نقاط مختلف جهان ضرورتا به معنی به‌کارگیری نیست، بلکه شکل پیشرفته‌تری از مانور نظامی است. مانورهای نظامی کشورها ضرورتا به جنگ منجر نمی‌شوند.

۶- گروه‌های مختلف و متضادی به‌ویژه در درون هیئت حاکمه آمریکا دست‌اندرکار هستند و همین سبب می‌شود که «حوادث» بیش از تصمیم‌های حساب‌شده یا حتی بیش از هزینه‌های جابه‌جایی نیروها یا لشکرکشی‌ها، آینده‌های سیاسی را رقم بزنند.

۷- این حضور نظامی و اظهارات متناقض هیئت حاکمه آمریکا درباره شرایط توافقی با ایران چشم‌انداز را مبهم، تصمیم‌ناپذیر و متزلزل می‌کند. در چنین شرایطی باید سیاست‌های گوناگون را در هر عرصه شناسایی کرد تا به تناسب احتمالات «تصمیم‌پذیری» سیاست را افزایش داد. شماری از این سناریوها را در نوشته‌های پیش ارائه کرده‌ام.

چهار ضلع مربع نه به مذاکره

این جریان‌ها اینک نگران هستند که دولت چهاردهم بتواند با اصلاح مسیر تعامل با جهان، کشور را از بحران اقتصادی خارج کند، با بهبود وضع معیشت مردم به‌اصطلاح محبوب‌القلوب شود. همان‌گونه که در ماه‌های آخر دولت دوازدهم و با هدف تأثیرگذاری در انتخابات خرداد ۱۴۰۰ نگذاشتند مسیر دیپلماسی برای حل معضلات کشور طی شود.

۲- جریان تندرو؛ این جریان به عنوان بخشی از جریان سیاسی رقیب دولت چهاردهم، همواره مُبلع این باور بوده که ایران باید وضعیت جنگی با قدرت‌های استکباری غرب را حفظ کرده و نگران تبعات آن برای اقتصاد ملی نباشد. حتی همین چند روز پیش روزنامه کیهان پیشنهاد داد که باید تنگه هرمز را بسته و از معاهده ان‌بی‌تی خارج بشویم. ادعای این جریان همیشه این بوده که علت بروز مشکلات اقتصادی کشور تحریم نیست. با این حال آنان در دورانی که تمام ارکان اجرایی کشور در اختیارشان بود، در مقابل وعده فتح قله‌های پیشرفت، حتی یک پته خفیر و تسلیح‌شده هم تحویل ندادند. آنان اینک نگران این هستند که موفقیت دولت چهاردهم در مهار تنش، این تفکر را بیش‌ازپیش منزوی بکند و اندک حامیان بازمانده را هم از اطرافش برانگندد.

۳- برخی سخنوران در سال‌های گذشته مدام بر طبل تنش با آمریکا کوبیده‌اند. آنان گفته‌اند هرگونه کوتاه‌آمدن در مقابل دشمنان منجر به گرفتن امتیاز نمی‌شود، زیرا طرف مقابل امتیازات بیشتر خواهد خواست. این در حالی است که اصولامیدان دیپلماسی میدان امتیازدادن و امتیازگرفتن است و بدون امتیازدادن، امتیازگرفتن هم میسر نمی‌شود. ازاین‌رو اگر تیم مذاکره‌کننده بتواند شرایط مطلوبی برای کشور تأمین کند، بطالن این نگرش که در طول سال‌های گذشته خسارت جدی به اقتصاد ملی زده، اثبات می‌شود.

۴- شرایط خاص اقتصادی کشور در دوران تحریم موقعیتی ممتاز برای گروهی از منتقدان ایجاد کرد که با ادعای دوزردن تحریم، امتیازات انحصاری ارزشمندی برای خود و وابستگان فراهم کنند. به‌این‌ترتیب طبقه مرفه و قدرتمندی شکل گرفت که اینک از آنان با عنوان کاسبان تحریم یاد می‌شود. پیدایش این طبقه مرفه فقط و فقط در گرو وجود تحریم‌ها و تداوم آن بوده است. برای درک بهتر این ماجرا کافی است به این نکته بیندیشیم که اگر نفت ایران تحریم نمی‌شد و به صورت شفاف در بازار جهانی از طرف شرکت نفت عرضه می‌شد، چگونه فلان نورچشمی تازه‌کار در مدت چند سال با کمترین سرمایه‌ی ممکن و فقط با استفاده از رانت «سهمیمه فروش نفت» آن‌هم به صورت نسبه چندین نفتکش غول‌پیکر را تصاحب می‌کرد؟ در چنین شرایطی طبعاً لغو تحریم‌ها لطمه سنگینی به این کسب‌وکارهای رانتی می‌زند و تعجبی ندارد که گروه برخورداران از این قبیل امتیازها همچنان بر طبل جنگ و تنش بکوبند تا مبادا فشار تحریم‌ها کاهش بیابد.

به طوری که ملاحظه می‌شود گروهی که به رویکرد باقی‌ماندن کشور در شرایط جنگی باور دارند، حتی در شرایط دشوار کنونی هم حاضر به رهاکردن این اسب مرده نیستند؛ اسبی که باید مدت‌ها پیش از آن پیاده می‌شدند. گروهی دیگر هم شرایط تحریمی را مانند مرغ تخرم‌طلا ارج می‌نهند که اگر دشواری فراوان برای مردم ایجاد می‌کند، برای آنان تخم طلا هدیه می‌دهد، و طبعاً حاضر نیستند به‌راحتی به بریدن سر این گران‌بها رضایت بدهند. مرع به نه مذاکره در گذشته آن‌چنان بزرگ بود که بسیاری از سیاستون کشور را در خود جای می‌داد، اما اینک در برخورد با عالم واقع آن‌چنان کوچک شده که در درون آن فقط برای اندکی از سخنوران گرفتار توهم جای ایستاق باقی مانده است. با این حال دولت و تیم مذاکره‌کننده باید با هوشیاری برنامه مذاکرات را با هدف کسب بالاترین امتیاز ممکن و حفظ منافع ملی ادامه داده و اجازه ندهند حرکت نسجیده این جمع اندک منافع ملی کشورمان را مجددا در مخاطره بیفکنند.

۶ دلیل که احتمال موفقیت مذاکرات با ترامپ را تقویت می‌کند

آن روزها، ایران پس از لغو تحریم‌ها، تهدید اصلی علیه اعراب تلقی می‌شد. اما پس از هفتم اکتبر، اسرائیل به عنوان بازیگر خطرناک‌تر منطقه دیده می‌شود. کشورهای عرب با بدین ویرانی زیرساخت‌های دفاعی سوریه پی‌اساسد بر اثر حملات اسرائیل، تمایلی ندارند ایران هم همین سرنوشت را بیابد و سپس نوبت به خودشان برسد. ایرانی که در برابر تهاجمات اسرائیل با جهان‌عرب همراهی و حسن نیت نشان داده، شریک منطقه‌ای مطلوب‌تری است تا با توافقی پایدار به امنیت منطقه و حفظ موازنه قدرت کمک کند.

توافقی برجام سال ۲۰۱۵ در چارچوبی چندجانبه و بر پایه ضرورت شکل گرفت ولی در نهایت زیر فشارهای سیاسی مخالفان برجام به نتیجه نرسید؛ اما شرایط امروز متفاوت است. فرایند مذاکرات دوجانبه که تحت تأثیر جاه‌طلبی‌های ترامپ و یبوابی‌های متغیر منطقه‌ای شکل گرفته، مسیر مساعدتری را پیش‌رو می‌گذارد. گرچه هنوز موانعی باقی است، به‌ویژه اسرائیل همچنان چشم آن دارد که آمریکا را به بمباران تأسیسات هسته‌ای ایران وادارد و نگران آن است که آمریکا پس از توافق با ایران، بر شرق آسیا تمرکز کند و حضور نظامی در خاورمیانه را کاهش دهد و توافق شامل صنعت موشکی ایران نشود؛ موضوعی که می‌تواند مذاکرات را به بن‌بست بکشاند. اما به طور کلی شش‌سده عاملی که در اینجا برشمرده شدند، نشان می‌دهند دیپلماسی بار دیگر فرصتی یافته است تا به توافقی سریع‌تر و ماندگارتر بینجامد.

♦ **دکترای مطالعات آمریکا**
از دانشگاه تهران:
ژئوپلیتیک تحریم‌های ایران در روابط آمریکا و چین

ادامه‌از صفحه اول

ادامه‌از صفحه اول

گزارش «شرق» از اهمیت هرمزگان و بندر استراتژیک رجایی در اقتصاد کشور که حادثه مهیب انفجار را تجربه کرد

توفان در بندر

توفان در بندر

می‌کند. همچنین حدود ۶۸ درصد ذخایر شناخته‌شده نفت و گاز طبیعی دنیا در خلیج فارس و تنگه هرمز قرار گرفته است؛ بنابراین موقعیت جغرافیایی بندرعباس این منطقه را بسیار حساس و مهم کرده است. برای درک این موقعیت باید گفت حداقل ۸۸ درصد نفت عربستان سعودی، ۹۰ درصد نفت ایران، ۹۸ درصد نفت عراق، ۹۹ درصد نفت امارات متحده عربی و ۱۰۰ درصد نفت کشورهای کویت و قطر از تنگه هرمز عبور می‌کند و بخش عمده اقتصاد کشورهای حاشیه خلیج فارس به تنگه هرمز وابسته است. در این میان بندر رجایی مهم‌ترین بندر هرمزگان است.

بر اساس اعلام اداره کل بنادر و دریانوردی هرمزگان، بندر شهید رجایی سهم ۵۰درصدی از تجارت ایران را به خود اختصاص داده است و به عنوان یکی از مهم‌ترین بنادر ایران و از حلقه‌های اصلی زنجیره تأمین کالای وارداتی و صادراتی، سالانه حدود ۱۰۰ میلیون تن کالا در آن تخلیه و بارگیری می‌شود. در واقع بندر شهید رجایی بزرگ‌ترین بندر کانتینری کشور و دومین بندر کالاهای غیرکانتینری بعد از بندر امام محسوب می‌شود. این بندر به‌تنهایی بیش از ۵۵ درصد صادرات و واردات و ۷۰ درصد ترانزیت بنادر کشور را بر عهده دارد و همچنین تخلیه ۹۰ درصد بارگیری کالاهای کانتینری کشور در این مجتمع انجام می‌شود.

بندر رجایی همچنین فعالیت بیش از ۵۰ پایانه و محوطه نگهداری کالا، ۷۰ درصد ترانزیت کالا، پشتیبانی بیش از ۵۸ درصد عملیات غیرنفتی، ۴۳ درصد عملیات نفتی و تخلیه و بارگیری حدود ۸۵ درصد از عملیات کانتینری در سطح کل بنادر کشور را در اختیار دارد و یکی از ۷۱ بنادر فعال و در عین حال بزرگ‌ترین منطقه تجاری کشور است. گذشته از این چیزی حدود نیمی از درآمد گمرکات کشور از هرمزگان به‌تنهایی تأمین می‌شود. براساس گزارش گمرک، ۵۰ درصد صادرات و واردات کشور در گمرکات استان هرمزگان انجام می‌شود و درآمد گمرک استان هرمزگان در ۹ماهه سال گذشته ۶۶ هزار میلیارد تومان بوده است. در مجموع درآمد گمرک‌های استان هرمزگان، حدود ۴۲ درصد درآمد کل گمرک کشور را شامل می‌شود که این گمرک‌ها شامل پنج اداره از قبیل گمرک شهید رجایی، شهید باهنر، بندر لنگه، قشم و کیش می‌شود. علاوه بر این درآمد‌ها، ۲۲ هزار میلیارد تومان ضمانت‌نامه وجود دارد که آخر سال وصول و به درآمد اضافه می‌شود.

همچنین باید گفت که هرمزگان بیشترین حجم تجارت خارجی را در بین استان‌های ایران دارد. به‌طوری‌که حجم واردات در ۹ماهه سال ۱۴۰۳ معادل شش میلیون و ۱۵۲ هزارو ۱۱۵ تن به ارزش ۱۵ میلیارد و ۳۵۰ میلیون دلار بوده است و صادرات غیرنفتی بیش از ۳۱ میلیون و ۵۲۵ هزار تن به ارزش هشت میلیارد و ۸۲۹ میلیون دلار بوده است.

پیگیری‌های «شرق» برای دریافت حجم خسارت و تبعات توقف عملیات بندری در بندر رجایی به جایی نمی‌رسد و ارگان‌های مربوط به وزارت راه و شهرسازی از اظهارنظر در این زمینه خودداری می‌کنند.

با این حال گزارش‌های میدانی خبرنگاران حاکی از آن است که با اینکه نیروهای امدادی و امنیتی واکنش سریع به محل انفجار در بندر شهید رجایی رسیده‌اند و تلاش دارند اوضاع را کنترل کنند، اما هنوز بندر شهید رجایی در وضعیت آشفته‌ای به سر می‌برد و موج این انفجار به حدی بوده که بیشتر ساختمان‌های این بندر را با خسارت بسیار شدید مواجه کرده و تمام خودروها خسارت دیده‌اند و به‌نوعی مجاله شده‌اند.

اینکه چه تعدادی از کارکنان در زمان حادثه در محل انفجار بوده‌اند مشخص نیست اما طبق گفته تعدادی از کارکنان بندر، احتمالاً افراد بسیاری در این حادثه مجروح شده‌اند یا حتی جان باخته‌اند. آنچه در این بندر اکنون قابل مشاهده است، وضعیت بحرانی بعد از انفجار است که همه می‌کوشند این وضعیت سامان یابد.

یادداشت

بانک مرکزی درباره پول‌شویی فاقد شأن تقنینی است

و بازرگانی مردم مورد پیش‌بینی و حمایت قانون‌گذار قرار گرفته است. در قانون مدنی ایران عقدی تحت عنوان حواله وجود دارد که برای مواقعی پیش‌بینی شده است که پرداخت به‌جای طرف قرارداد از سوی شخص ثالث انجام شود که این عقد منبعث از متون فقهی است.

بر این توضیح که ممکن است شخصی تاجر یا غیرتاجر هزمران از کسی طلبکار و به کسی بدهکار باشد و برای ادای دین خود و وصول طلب خود، دیگران را به هم حواله دهد که به عنوان یکی از اسباب سقوط تعهدات در قواعد عمومی قراردادها مرسوم و مورد حمایت قانون است.

درباره تکالیف مالیاتی شهروندان و رسیدگی‌های مالیاتی نیز، محور اصلی محاسبات و بررسی‌های مالیاتی طبق قانون، اظهارنامه مؤدی مالیاتی است که درباره آن قواعد و متون مبسوط قانونی داریم. به این معنا که شیوه معاملات افراد براساس خوداظهاری به اداره دارایی تسلیم و در فرض ادعای خلاف واقع و... ضمانت اجرای قانونی پیرامون آن مانند فرار مالیاتی و... پیش‌بینی شده است. پس باید گفت صرف تحقق حواله جرم اسباب جرم فرار مالیاتی را فراهم نکرده و ممکن است مؤدی مالیاتی به حقایق معاملات خود اظهار کند. هرچند این روزها به دلیل ناترازی اقتصادی یا ناآگاهی برخی از شهروندان در انجام تکالیف مالیاتی خود اشتباه می‌کنند، اما دولت به دلیل استیصال در وصول مالیات از مردم و به دلیل ناترازی ورشکستگی در درآمد‌های دولت نباید به دنبال وضع مجازات پول‌شویی برای شهروندان در صورت استفاده از عقد حواله باشد.

در نظم بانکی کنونی کشور نیز، در همه دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های قانون مقابله با پول‌شویی که از طرف بانک مرکزی و دیگر مقررگذاران وضع شده است، چنین حکمی که در اطلاعیه اخیر بانک مرکزی آمده است، ملاحظه نمی‌شود. از طرفی به فرض وجود یا وضع آتی چنین مقرره‌ای این نیز گسترش عنصر مادی جرم پول‌شویی یا فرار مالیاتی از طرف یک شخص ممکن نیست و قابل ابطال در دیوان عدالت اداری خواهد بود.

چنانچه با نگاه تحلیل اقتصادی به موضوع بنگریم، به نظر می‌رسد این اعلان بانک مرکزی در آینده ممکن است به ضرر نظام بانکی تمام و باعث لطمه به پول ملی کشور شود؛ چراکه مسدودکردن حواله پرداخت به حساب ثالث ممکن است باعث ترویج بیشتر معاملات دلاری یا استفاده از سکه یا رمزارز در معاملات شود.

یادداشت

تقلب قیمت در فروشگاه‌های بزرگ لوازم خانگی

طه حسین مدنی

رئیس اندیشکده حکمرانی هوشمند

برخی از فروشگاه‌های بزرگ لوازم خانگی با ترفندهای فریبنده، مدعی برخورداری از کف قیمت هستند و در تبلیغات خود اعلام می‌کنند اگر مشتری مشابه جنس آنها را با قیمتی پایین‌تر در فروشگاه‌های دیگر بخرد، حاضر به پرداخت خسارت هستند. رسانه‌ها سال گذشته این ادعا را رد کردند و درباره ترفند آن اعلام کردند: «قیمت‌های اعلامی در این فروشگاه‌ها اختلاف فاحش با فروشگاه‌های سطح شهر داشته و فروشگاه با ایجاد موانع متعدد عملاً مستندات ارائه‌شده از طرف مشتری را رد می‌کند. در این زمینه یکی از همین فروشگاه‌ها در روزهای اخیر برای نپذیرفتن اختلاف قیمت، یک‌باره مدت اعتراض به قیمت را از ۱۰ روز به پنج روز کاهش داد و در اتفاقی عجیب این تصمیم عطف به ماسبق شد؛ یعنی اگر هفت روز قبل خریدی با مدت اعتراض ۱۰روزه از این فروشگاه انجام شده بود، کاربران پاسخ‌گو به مشتری اعلام می‌کردند که مدت اعتراض پنج روز شده و امکان اعتراض وجود ندارد؛ از طرف دیگر فروشگاه را همان بازه پنج‌روزه هم فقط قیمت ارائه‌شده از طرف برخی فروشگاه‌های بیرونی را می‌پذیرد و در میان این فروشگاه‌های مورد تأیید هم اگر اختلاف قیمتی یافت شود، هدایای اهداشده بابت خرید از خود را به قیمت فروش اضافه می‌کنند». این متن برگرفته از مطلبی در روزنامه «شرق» منتشره ۱۸ اسفند ۱۴۰۳ است. در این زمینه یکی دیگر از رسانه‌ها در گزارش مهرماه سال گذشته نوشت: «زمانی که یک فروشگاه فرش در تهران (جاده مخصوص) راه‌اندازی شد، صنعت فرش ماشینی به‌شدت دچار رکود شده بود. روش کار به این صورت بود که تولیدکننده فرش‌کی با این هابیار کار می‌کرد، نمونه این فرش را فقط باید در اختیار آن برند قرار می‌داد و اجازه توزیع در خارج از این شبکه را نداشت؛ به‌همین‌دلیل یکی از شعارهای این برند این بود که تیزرهای تلویزیونی اعلام می‌شد اگر نمونه این فرش را در بازار آران‌تر از برند ما پیدا کردید، از ما جایزه می‌گیرید. به‌این‌ترتیب توانستند انحصار توزیع را در فرش ماشینی به دست بگیرند». این مطلب هم نقل‌شده از روزنامه جوان است. بنابراین فروشگاه‌های بزرگ لوازم خانگی با این ادعا، به مانور تبلیغاتی وسیع خود در صداوسیما ادامه می‌دهند و رسانه ملی بدون توجه به کذب‌بودن محتوای چنین تبلیغاتی، به پخش گسترده تبلیغات آنها ادامه می‌دهد. این نوع عملکرد صداوسیما در حالی است که طبق ماده ۱۱۲ آیین‌نامه تأسیس و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانون‌های آگهی و تبلیغاتی، در آگهی‌های تبلیغاتی ادعاهای اثبات‌ناپذیر و مطالب گمراه‌کننده نباید گنجانده شود. از طرف دیگر وزارت ارشاد هم طبق ماده ۲۰ این آیین‌نامه مسئول جلوگیری از ادامه این روند است، اما نظارت و برخورد خاصی از سوی این وزارتخانه دیده نشده است.

خبر

سایه ناترازی برق بر شبکه اینترنت

دبیر سندیکای صنعت مخابرات ایران معتقد است باتری‌هایی که برای ایستگاه‌های موبایل در نظر گرفته‌اند، براساس ظرفیت روزی بوده که برای سایت طراحی شده است، اما اکنون هم قلمرو پوششی سایت‌ها بزرگ شده و ظرفیت مصرفی‌شان بالا رفته، فرامرز رستگار، دبیر و عضو هیئت‌مدیره سندیکای صنعت مخابرات ایران، در گفت‌وگو با ایسنا، درباره تأثیر قطعی برق بر خطوط مخابراتی و اینترنتی اظهار کرد: در روزهای گذشته شرکت توانیر در یکی از استان‌های کشور اعلام کردند حدود ۲۰ هزار مگاوات کمبود برق داریم. استفاده از باتری ایستگاه‌های بی‌تی‌اس برای زمانی بود که شرایط برق کشور نرمال بود و در قطعی یک الی دوساعته این ایستگاه‌ها از باتری‌ها برای زمان محدودی استفاده می‌کردند، اما اکنون چند اتفاق افتاده است و یکی اینکه ممکن است به‌خوبی از این باتری‌های تنگ و نصب‌شده نگهداری و حتی تعویض نشده باشد. بنابراین امروز برای سایت‌های بی‌تی‌اس باید تاب‌آوری چهارساعته در نظر گرفته شود.

ادامه‌از صفحه اول

ادامه‌از صفحه اول